

Sygn. akt III AUa 340/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 stycznia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Polak
Sędziowie:	SSA Urszula Iwanowska SSA Romana Mrotek (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 13 stycznia 2015 r. w Szczecinie

sprawy W. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o podstawę wymiaru świadczenia

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 28 stycznia 2014 r. sygn. akt VII U 3229/12

oddala apelację.

SSA Urszula Iwanowska SSA Anna Polak SSA Romana Mrotek

Sygn. akt III AUa 340/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 3 sierpnia 2012 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział S., po rozpatrzeniu wniosku W. S. z dnia 30 maja 2012 roku dokonał przeliczenia podstawy wymiaru emerytury od 1 maja 2012 roku. Do ustalenia podstawy wymiaru przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia, tj. z lat 1967-1974, 1976, 1978-1988.

Ubezpieczony w dniu 17 sierpnia 2012 roku odwołał się od powyższej decyzji, wnosząc o doliczenie nieuwzględnionych przez organ rentowy przy przeliczeniu emerytury składników wynagrodzenia: premii regulaminowej oraz dodatku stażowego.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie w całości. W uzasadnieniu swojego stanowiska wskazał, że na podstawie przedłożonej przez ubezpieczonego w dniu 30 maja 2012 roku dokumentacji płacowej z lat 1966- 1968, 1969-1970 i z 1975 roku, organ rentowy ponownie ustalił wysokość wynagrodzenia wnioskodawcy jedynie za lata 1970 i 1975, albowiem ww. dokumentacja nie miała wpływu na zmianę wynagrodzeń za inne lata.

Dalej pozwany podniósł – odnośnie roszczenia o przeliczenie emerytury z uwzględnieniem dodatku stażowego oraz premii regulaminowych otrzymywanych przez ubezpieczonego – że kwestia ta została już prawomocnie rozstrzygnięta. Sąd Okręgowy w Szczecinie wyrokiem z dnia 26 stycznia 2011 roku w sprawie o sygn. akt VII U 169/09 oddalił odwołania wnioskodawcy: od decyzji z 5 maja 2008 roku odmawiającej uwzględnienia w podstawie wymiaru premii regulaminowej oraz nagrody z zysku oraz od decyzji z dnia 15 czerwca 2009 roku odmawiającej uwzględnienia w podstawie wymiaru dodatku stażowego. Następnie Sąd Apelacyjny w Szczecinie wyrokiem z 13 lipca 2011 roku w sprawie III AUa 218/11 oddalił apelację wnioskodawcy od wyroku z dnia 26 stycznia 2011 roku.

Wyrokiem z dnia 28 stycznia 2014r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie ubezpieczonego.

Sąd Okręgowy ustalił, że W. S. urodził się (...).

Wnioskodawca świadczył pracę w:

- PP (...) S. (następca prawny: Przedsiębiorstwo (...) sp. z o.o. w S.) – od 1 czerwca 1969 roku do 9 maja 1972 roku, jako starszy referent handlowy.- Zakładach (...) – od 10 maja 1972 roku do 6 marca 1975 roku, początkowo na stanowisku starszego referenta ekonomicznego, a następnie kierownikiem magazynu oddziału usług,

- Spółdzielni Pracy (...) – od 10 marca 1975 roku do 18 marca 1984 roku, jako: samodzielny referent do spraw zaopatrzenia, zastępca kierownika do spraw zaopatrzenia, kierownik sekcji K.J.

W każdym z powyższych okresów ubezpieczony pracował początkowo przez trzymiesięczny okres próbny.

Zgodnie z zaświadczeniem o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z okresu zatrudnienia w PP (...) S., wynagrodzenie ubezpieczonego składające się ze składników stałych wynosiło:

- 15.750 zł w 1969 roku,

- 17.840 zł w 1970 roku,

- 27.000 zł w 1971 roku,

- 9.675 zł w 1972 roku.

W legitymacji ubezpieczonego brak informacji o wysokości otrzymywanego w tym okresie wynagrodzenia. Z dokumentacji osobowej wynika, iż wnioskodawca w czasie trwania tej umowy o pracę otrzymywał wynagrodzenie zasadnicze oraz był uprawniony do otrzymywania premii regulaminowej.

Przedsiębiorstwo (...) sp. z o.o. w S. – podmiot, który jako następca prawny przejął akta osobowe pracowników (...) S. - nie posiada w zbiorach archiwalnych list płac, list obecności oraz kart pracy dotyczących zatrudnienia skarżącego w okresie od 1 czerwca 1969 roku do 9 maja 1972 roku. Przedsiębiorstwo to nie dysponuje również obowiązujących wówczas regulaminami wewnątrzzakładowymi.

W. S. z tytułu zatrudnienia w Zakładach (...) otrzymywał wynagrodzenie zasadnicze, ponadto przysługiwać mu mogła premia przyznawana według regulaminu premiowania pracowników umysłowych. Zmiany stanowisk zajmowanych przez ubezpieczonego w tym czasie, pozostawały bez wpływu na jego warunki płacowe.

W okresie zatrudnienia w Zakładach (...) w świadczonej przez ubezpieczonego pracy występowały nieprawidłowości. Stwierdzone niedociągnięcia formalne skutkowały zmniejszeniem o 50% premii przysługującej ubezpieczonemu za trzeci kwartał 1974 roku.

Zgodnie z zaświadczeniem o zatrudnieniu i wynagrodzeniu, zarobki uzyskiwane przez ubezpieczonego z tytułu zatrudnienia w okresie od 10 maja 1972 roku do 6 marca 1975 roku składały się ze składników stałych i wynosiły:

- 19600 zł w 1972 roku,
- 33600 zł w 1973 i 1974 roku,
- 5600 zł w 1975 roku.

Nie zachowały się listy płac i kartoteki wynagrodzeń dotyczące zarobków odwołującego otrzymywanych w Spółdzielni Pracy (...) sprzed 1979 roku. Ponadto brak list obecności i kart pracy za cały okres zatrudnienia w tej Spółdzielni.

Ze zgromadzonej dokumentacji, w tym w szczególności z angaży, wynika, iż w okresie zatrudnienia w Spółdzielni Pracy (...) ubezpieczony był uprawniony do otrzymywania wynagrodzenia zasadniczego oraz dodatku za wysługę lat, dodatków funkcyjnych, premii uznaniowej i premii regulaminowej. Zarówno wysokość przysługujących dodatków funkcyjnych, jak i premii regulaminowej była zmienna.

Sąd Okręgowy wskazał, że odwołanie ubezpieczonego nie zasługiwało na uwzględnienie. Zgodnie z art.111 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS (Dz.U z 2009, Nr 153, poz.1227 ze zm.) wysokość emerytury i renty oblicza się ponownie od podstawy wymiaru ustalonej w myśl art. 15, jeżeli do jej obliczenia wskazano podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenie emerytalne i rentowe na podstawie przepisów prawa polskiego:

- 1) z liczby kolejnych lat kalendarzowych i w okresie wskazanym do ustalenia poprzedniej podstawy wymiaru świadczenia
- 2) z kolejnych 10 lat kalendarzowych wybranych z 20 lat kalendarzowych, poprzedzających bezpośrednio rok kalendarzowy, w którym zgłoszono wniosek o przyznanie emerytury lub renty albo o ponowne ustalenie emerytury i renty z uwzględnieniem art.176
- 3) z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku o ponowne ustalenie emerytury lub renty, a wskaźnik wysokości podstawy wymiaru jest wyższy od poprzednio obliczonego.

W. S. domagał się zaliczenia do podstawy wymiaru świadczenia premii regulaminowych oraz dodatku stażowego, otrzymywanych w latach 1969-1984. W ocenie organu rentowego składniki te nie mogły zostać przyjęte do podstawy wymiaru świadczenia, albowiem brak jest dokumentów potwierdzających faktyczną ich wysokość, o czym prawomocnie orzekły sądy.

Sąd Okręgowy wskazał, że ubezpieczony w niniejszej sprawie po raz kolejny wystąpił z roszczeniem - o przeliczenie podstawy wymiaru emerytury z uwzględnieniem dodatku stażowego i premii regulaminowych z lat 1969 – 1984 – które to roszczenia były przedmiotem postępowania przed sądem Okręgowym w Szczecinie w sprawie VII U 169/09 oraz przed Sądem Apelacyjnym w Szczecinie w sprawie III AUa 218/11. W obu wymienionych postępowaniach Sądy uznały, że roszczenie wnioskodawcy nie znajduje uzasadnienia.

Nie budziło żadnych wątpliwości Sądu Okręgowego, że na gruncie niniejszej sprawy i sprawy prawomocnie rozstrzygniętej wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 26 stycznia 2011 roku w sprawie VII U169/09, a następnie wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 13 lipca 2011 roku w sprawie III AUa 218/11, zachodzi zarówno tożsamość przedmiotowa jak i podmiotowa.

Podjmując zatem rozstrzygnięcie w niniejszym postępowaniu Sąd Okręgowy był związany prawomocnym wyrokiem w sprawie VII U169/09, w którym przesądzona już została kwestia uwzględniania przy obliczaniu podstawy wymiaru emerytury premii regulaminowej oraz dodatku stażowego określony w art. 365 k.p.c. zakres związania sądu treścią prawomocnego orzeczenia oznacza zakaz dokonywania ustaleń sprzecznych z uprzednio osądzoną kwestią, a nawet niedopuszczalność prowadzenia w tym zakresie postępowania dowodowego. Moc wiążąca odnosi się po pierwsze do faktu istnienia prawomocnego orzeczenia i po drugie do waloru prawnego rozstrzygnięcia zawartego w treści orzeczenia. Skutkiem pozytywnym (materialnym) jest to, że rozstrzygnięcie zawarte w orzeczeniu stwarza taki stan prawny, jaki z niego wynika, czyli sądy rozpoznające spór muszą przyjmować, że dana kwestia kształtuje się tak, jak to zostało przyjęte we wcześniejszym, prawomocnym orzeczeniu. W kolejnym zatem postępowaniu, w którym pojawia się ta sama kwestia, nie może być już badana. Związanie dotyczy sentencji wyroku i motywów w tych granicach, jakie stanowią konieczne uzupełnienie rozstrzygnięcia (tak wyrok SN z dnia 15 lutego 2007 r., II CSK 452/06, OSNC-ZD 2008, nr A, poz. 20).

W związku z powyższym, postępując zgodnie z przepisami k.p.c., sąd rozpoznający niniejszą sprawę winien był w oparciu o art. 199 pkt 2 k.p.c. odrzucić odwołanie, z uwagi na powagę rzeczy osądzonej. Mając jednak na uwadze, że ubezpieczony zawnioskował o przesłuchanie nowego świadka Z. P., który nie brał udziału w postępowaniu w sprawie VII U 169/09 i miał zeznawać na okoliczności podnoszone w odwołaniu, Sąd po raz kolejny przeprowadził postępowanie w sprawie.

Sąd Okręgowy wskazał, że w myśl uregulowań § 20 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń, dla pracowników środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość zarobku lub dochodu, stanowiącego podstawę wymiaru emerytury lub renty, są zaświadczenia zakładów pracy wystawione według wzoru ustalonego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych albo legitymacja ubezpieczeniowa zawierająca wpisy dotyczące okresów zatrudnienia i wysokości osiągniętych zarobków.

Dalej Sąd Okręgowy wskazał, iż do wniosku w sprawie przyznania świadczeń powinny być dołączone dowody uzasadniające prawo do świadczeń i ich wysokości, określone w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Takie stanowisko wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 marca 2001 r., sygn. akt II UKN 297/00, OSNP 2002/23/577, Lex nr 48122). Dopuszczalne przed Zakładem Ubezpieczeń Społecznych dowody w celu wykazania prawa do świadczenia określa rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno – rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. z 1983 r. nr 10, poz. 49 ze zm.).

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę na to, że zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem i utartą praktyką w postępowaniu przed sądem ubezpieczeń społecznych nie obowiązują ograniczenia, co do środków dowodowych stwierdzających wysokość zarobków lub dochodów stanowiących podstawę wymiaru emerytury lub renty a także kapitału początkowego określone w § 20 rozporządzenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 1997r., sygn. akt II UKN 186/97, OSNP 1998/11/342). W postępowaniu sądowym mogą być więc przeprowadzone dowody z innych dokumentów niż wymienione w § 20 rozporządzenia. W sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych w postępowaniu sądowym zgodnie zatem z treścią art. 473 k.p.c. nie stosuje się także przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu z zeznań świadków i przesłuchania stron. W postępowaniu przed sądem, także wówczas, gdy przedmiotem sporu jest podstawa wymiaru świadczeń ubezpieczeniowych, fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie mogą być dowodzone wszelkimi dostępnymi środkami, a do sądu należy ocena ich wiarygodności (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 04 marca 1997r., sygn. akt III AUa 105/97, Apel-W-wa, 1997/2/7; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku III AUr 294/93, PS-wkl. 1994/3/6).

Sąd Okręgowy podkreślił, iż skarżący w odwołaniu sformułował żądanie, wnosząc o uwzględnienia przy obliczaniu podstawy wymiaru emerytury dodatku stażowego i premii regulaminowych, otrzymywanych w latach 1969 – 1984.

Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego Sąd Okręgowy przyjął, iż skarżący nie udowodnił wysokości podnoszonych przez niego ww. składników wynagrodzenia. W tym zakresie jego stanowiska nie potwierdziły zeznania

świadków: S. S., J. P. (1) i Z. P., przy czym wskazać należy, że dwaj pierwsi świadkowie w niniejszym postępowaniu złożyli zeznania tożsame z zeznaniami złożonymi w sprawie VII U 169/09. Wszyscy zeznający w sprawie świadkowie przyznali, że przysługiwały ubezpieczonemu takie składniki wynagrodzenia jak: stawka zasadnicza miesięczna, dodatek za wysługę lat, dodatek funkcyjny, premia regulaminowa oraz premia uznaniowa, jednakże żaden ze świadków nie był w stanie określić wysokości ww. składników wynagrodzenia. Świadkowie podali jedynie, że składniki te były zmienne, zależnie od pełnionego stanowiska, terminowego wykonywania pracy, dyscypliny, efektywności pracy. Świadek Z. P. wskazał natomiast, że wysokość premii wahała się od 10% do około 25 %, a na stanowisku ubezpieczonego była nie mniejsza niż 20%.

Na podstawie zeznań świadków zatrudnionych ze skarżącym nie można było zatem ustalić w sposób jednoznaczny i wiarygodny wysokości dodatków do wynagrodzenia zasadniczego takich jak premia regulaminowa i dodatek stażowy. Zeznania świadków potwierdzają jedynie że ww. składniki były ubezpieczonemu wypłacane, jednakże zeznania w tym zakresie były ogólne i fragmentaryczne, co wynikało nie tylko z trudności związanych z odtwarzaniem zdarzeń z przeszłości, ale też z domeny wskazywanych przez wnioskodawcę składników wynagrodzenia. Składniki te są bowiem zmienne i określane indywidualnie wobec każdego pracownika, przez to trudne do odtworzenia bez dokumentacji płacowej. Zatem niewielki walor dowodowy posiadało przyznanie przez świadków uzyskiwania przez ubezpieczonego wynagrodzenia z w/w składnikami w sytuacji, gdy nie można na ich podstawie ustalić konkretnych kwot.

Wysokości spornych składników wynagrodzenia nie odzwierciedlają również dokumenty zgromadzone w sprawie. Jak wskazał bowiem Sąd Okręgowy w uzasadnieniu prawomocnego wyroku z dnia 26 stycznia 2011 roku w sprawie VII U 169/09, analiza akt osobowych ubezpieczonego - angaży, umów o pracę i innych pism - nie pozwoliła temu sądowi na ustalenie wysokości spornych składników wynagrodzenia. Odnosząc się natomiast do opinii biegłego sądowego z zakresu wysięgowości – wydanej w sprawie VII U 169/09 – Sąd Okręgowy stwierdził, że wyliczenia biegłego choć prawidłowe z matematycznego punktu widzenia, mają charakter jedynie hipotetyczny, co stwierdził sam biegły, a zatem one również nie mogły być podstawą do przeliczenia podstawy wymiaru emerytury zgodnie z wnioskiem odwołującego. Apelacja ubezpieczonego od powyższego wyroku została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 13 lipca 2011 roku

Dla ustalenia wysokości podstawy wymiaru składek, zgodnie z ugruntowanym już w tej mierze orzecnictwem sądów powszechnych koniecznym jest wykazanie faktycznych zarobków, nie ich średniej czy hipotetycznej wysokości, a nadto wykazanie, iż od konkretnej wnioskowanej kwoty były odprowadzone składki na ubezpieczenie społeczne. Powyższemu obowiązkowi ubezpieczony nie sprostał. Sąd Okręgowy podkreślił, iż w żadnym wypadku nie jest możliwe przyjęcie zgodnie z żądaniem ubezpieczonego premii regulaminowej i dodatku stażowego z lat 1969 – 1984, albowiem byłoby to wyliczenie absolutnie nierzetelne, nadto całkowicie uznaniowe, któremu odmówić należałoby waloru wiarygodności z powodu braku jakichkolwiek danych o konkretnych kwotach, w jakich w poszczególnych miesiącach pracy składniki te były wypłacane - nie zachowała się dokumentacja płacowa za ten okres, natomiast zeznania świadków były zbyt ogólnikowe aby mogły stanowić miarodajny dowód w sprawie.

Ponadto Sąd Okręgowy podkreślił, że wysokość zarobków, której pochodną jest podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, jest faktem mającym istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 227 k.p.c.), który w postępowaniu przed sądem udowodniany może być wszelkimi środkami wynikającymi z przepisów działu III rozdziału 2 k.p.c. (wyrok SN z dnia 14 czerwca 2006r., I UK 115/06, wyrok SN z dnia 25 lipca 1997r., II UKN 186/97, OSNAPiUS 1998 nr 11, poz. 342). Granicę obowiązku prowadzenia przez sąd postępowania dowodowego wyznacza, podlegająca kontroli instancyjnej, ocena czy dostatecznie wyjaśniono sporne okoliczności sprawy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 września 1997r. II UKN 271/97). Stąd okoliczności, od których uzależnione są wartość kapitału początkowego i wysokość emerytury, mogą być wykazywane wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego. Jednakże muszą to być dowodowy, ukazujące rzeczowe i konkretne dane.

W ocenie Sądu Okręgowego przyjęcie do wysokości wynagrodzenia zasadniczego z lat 1969 – 1984 premii regulaminowej i dodatku stażowego, na podstawie zeznań świadków i wyliczeniach dokonanych przez biegłego w sprawie VII U 169/09, stanowiłoby jedynie próbę odtworzenia sytuacji zbliżonej do stanu faktycznego. Gdy tymczasem

winna być ona zbieżna z rzeczywistym stanem rzeczy, na co zwrócił uwagę Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 4 lipca 2007 r. w sprawie o sygn. I UK 36/07. Sąd ten również wskazał na brak możliwości przeliczenia wysokości emerytury w oparciu o jakąś hipotetyczną uśrednioną wielkość premii uzyskiwanej przez ubezpieczonego, wywiedzioną z wysokości premii wypłaconych innym pracownikom. Stwierdził również, że dla celów obliczenia wysokości emerytury niezbędne są pewne dane co do wysokości dochodów ubezpieczonego stanowiących podstawę obliczenia wysokości świadczeń emerytalnych. Wprawdzie w postępowaniu cywilnym sąd nie jest związany takimi ograniczeniami w dowodzeniu, jakie odnoszą się do organu rentowego w postępowaniu rentowym, jednak ustalenia dokonywane przez sąd muszą być oparte na konkretnych dowodach. W przypadku takiego składnika wynagrodzenia, jakim np. jest premia, konieczne jest istnienie dowodów potwierdzających bez wątpliwości okoliczności wypłacenia premii oraz jej wysokość (analogicznie jest w przypadku innych składników wynagrodzenia).

Sąd Okręgowy wskazał, iż dla poczynienia wiarygodnych ustaleń faktycznych konieczne jest ustalenie wysokości zarobków w sposób precyzyjny i pewny i to na ubezpieczonym spoczywa obowiązek przedłożenia w organie rentowym dokumentów niezbędnych nie tylko do przyznania prawa do świadczenia, ale również mających wpływ na jego wysokość (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2001 r. II UKN 297/00). Z obowiązku powyższego w przedmiotowej sprawie ubezpieczony się nie wywiązał, wobec czego Sąd Okręgowy uznając jego odwołanie za niezasadne oddalił je na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie złożył ubezpieczony, zarzucając:

1. obrazę przepisów postępowania mającą istotny wpływ na wynik sprawy tj. art. 233 w związku z art. 278 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodów z pominięciem wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału, a to poprzez przyjęcie, że wyliczenia biegłego sądowego z zakresu księgowości wydanej w sprawie VII U 169/09 nie mogły być podstawą do przeliczenia podstawy wymiaru emerytury zgodnie wnioskiem Odwołującego się,
2. obrazę przepisów postępowania mającą istotny wpływ na wynik sprawy tj. art. 233 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów w części dotyczącej przyznania „niewielkiego” waloru dowodowego przyznaniu przez przesłuchanych w sprawie świadków uzyskiwania przez Ubezpieczonego wynagrodzenia z dodatkowymi składnikami takimi jak premia, regulaminowa i dodatek stażowy oraz faktycznego wypłacania tych składników.

Wskazując na powyższe zarzuty wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez uwzględnienie odwołania Ubezpieczonego a tym samym uwzględnienie w podstawie wymiaru emerytury składników wynagrodzenia premii regulaminowej i dodatku stażowego,
2. zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kosztów procesu według norm przepisanych ewentualnie
3. uchylene wyroku Sądu 1 instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Ponadto wniósł o :

- zwolnienie od ponoszenia kosztów sądowych w tym opłaty od apelacji.

Ubezpieczony wskazał, iż w aktach niniejszej sprawy znajdują się dokumenty z (...) obejmujące okres bezpośrednio poprzedzający sporny okres a więc lata 1966-1969, w których to dokumentów wynika, iż premia regulaminowa była wypłacana zgodnie z zaszeregowaniem. Mimo, iż dokumenty te nie dotyczą spornego okresu, to wskazują na fakt wypłacania premii regulaminowych także przed okresem, z którego nie zachowały się dokumenty płacone.

Ubezpieczony podnosi, iż premia regulaminowa i dodatek stażowy były Jemu wypłacane i stanowiły istotny element wynagrodzenia. Ubezpieczony wskazuje, iż nigdy też nie pozbawiono go tych składników wynagrodzenia.

Zdaniem ubezpieczonego pomocna w wyliczeniach wysokości spornych składników wynagrodzenia jest opinia biegłego sądowego z zakresu księgowości wydana w sprawie o sygn. VII U 169/09. W opinii biegły przedstawił wyliczenia zarobków ubezpieczonego otrzymane z trzech zakładów pracy, w których był zatrudniony oraz wyliczył wysokość premii regulaminowej w 2 wersjach oraz dodatku stażowego.

Wobec powyższego, mając na uwadze ugruntowany pogląd judykatury, należy wskazać, iż w postępowaniu przed sądem ubezpieczeń społecznych nie obowiązują ograniczenia co do środków stwierdzających wysokość dochodów stanowiących podstawę wymiaru emerytury. W postępowaniu sądowym mogą być wobec tego przeprowadzane dowody z dokumentów, nieokreślonych w §20 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz.U. z 1983r. nr 10, poz. 40 z późn. zm.). W sytuacji gdy przedmiot sprawy dotyczy podstawy wymiaru świadczeń ubezpieczeniowych, fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie mogą być dowodzone wszelkimi dostępnymi środkami.

W świetle powyższego wskazać należy, iż dowód w postaci opinii biegłego sądowego z zakresu księgowości jest dowodem, który może przyczynić się do ustalenia wysokości otrzymywanych przez Ubezpieczonego dodatkowych składników wynagrodzenia, w sytuacji gdy nie zachowała się dokumentacja w tym zakresie. Stąd też Ubezpieczony nie może zgodzić się z twierdzeniami Sądu I instancji, iż wyliczenia biegłego nie mogły stanowić podstawy do przeliczenia podstawy wymiaru emerytury zgodnie z Jego wnioskiem. Tym bardziej, iż Sąd I instancji stwierdził, iż wyliczenia biegłego są prawidłowe z matematycznego punktu widzenia. Jasnym jest, iż w sytuacji gdy nie zachowały się dokumenty świadczące o wysokości dodatkowych składników wynagrodzenia, biegły mógł dokonać wyliczenia na podstawie innych, dostępnych środków wyliczeń. Wydaje się, że właśnie w tym celu biegły został powołany. Gdyby zachowały się bowiem szczegółowe dokumenty zawierające wysokość otrzymywanych przez Ubezpieczonego składników wynagrodzenia to nie byłoby sporu przed organem rentowym, a w konsekwencji nie byłoby potrzeby prowadzenia postępowania sądowego w tym zakresie, gdyż wysokość wypłacanej premii regulaminowej i dodatku stażowego byłaby stwierdzona odpowiednimi dokumentami.

Jak wskazał bowiem biegły sądowy w sporządzonej opinii, celem opinii było ustalenie czy w oparciu o zgromadzoną dokumentację istnieje możliwość ustalenia wysokości zarobków Ubezpieczonego z uwzględnieniem premii regulaminowej i dodatku stażowego otrzymywanych w kolejnych zakładach pracy, w których pracował. Zgodnie z tak sformułowanym poleceniem Sądu, biegły dokonał wyliczeń wynagrodzenia Ubezpieczonego. Biegły na podstawie analizy angaży wyliczył wysokość wynagrodzenia jakie otrzymywał Ubezpieczony, w wyszczególnieniu konkretnych kwot w konkretnych miesiącach. Na tej podstawie biegły dokonał też wyliczeń wysokości premii regulaminowej i dodatku stażowego w poszczególnych zakładach pracy. Zdaniem Ubezpieczonego wyżej wspomniana opinia biegłego w sposób rzetelny przedstawia sposób wyliczeń biegłego, dlatego też jego zdaniem może stanowić dowód w niniejszej sprawie. Opinia biegłego ukazuje rzeczowe i konkretne dane.

W dalszej części należy wskazać, iż wszyscy przesłuchani w sprawie . świadkowie zeznali kategorycznie i jednoznacznie, iż Ubezpieczonemu przysługiwały takie składniki wynagrodzenia jak: stawka zasadnicza miesięczna, dodatek za wysługę lat, dodatek funkcyjny, premia regulaminowa oraz premia uznaniowa. Nadto świadek Z. P. wskazał, iż wysokość premii wahała się od 10% do około 25% a na stanowisku Ubezpieczonego była nie mniejsza niż 20%. Świadkowie zeznali także, że rola Ubezpieczonego w zakładach pracy była znacząca a zakłady pracy prosperowały bardzo dobrze. Z zeznań świadka Z. P. wynika, że taka premia była Ubezpieczonemu przyznana i wypłacona do wysokości około 25% co oznacza określenie nie tylko górnej granicy składnika, ale i dolnej granicy - a więc pewnej zawsze wypłacanej wysokości.

W świetle powyższego trudno zgodzić się z twierdzeniami Sądu Orzekającego, iż niewielki walor dowodowy posiadało przyznanie przez przesłuchanych w sprawie świadków uzyskiwania przez Ubezpieczonego wynagrodzenia

z dodatkowymi składnikami takimi jak premia regulaminowa i dodatek stażowy oraz faktycznego wypłacania tych składników.

Zdaniem Ubezpieczonego zeznania świadków jasno wskazują na fakt otrzymywania przez niego premii regulaminowej i dodatku stażowego, zaś ich wysokość została przedstawiona przez biegłego sądowego w sporządzonej opinii. Trudno bowiem aby świadkowie mogli wskazać konkretną wysokość otrzymywanych przez Ubezpieczonego składników wynagrodzenia, nie tyle ze względu na upływ czasu, ale przede wszystkim ze względu na fakt, iż ta wysokość bezpośrednio ich nie dotyczyła, a tego typu składniki wynagrodzenia jak premia regulaminowa czy dodatek stażowy ustalane są indywidualnie wobec każdego pracownika, stąd też zupełnie wytłumaczalnym jest fakt, iż świadkowie nie są w stanie podać konkretnych kwot, gdyż każdy z pracowników otrzymywał inną wysokość tych składników wynagrodzenia oraz z pewnością nawet w ówczesnym czasie nie posiadał wiedzy na temat konkretnych wysokości tych składników otrzymywanych przez innych pracowników. Stąd też jasnym jest, iż dowód w postaci zeznań świadków miała za zadanie dostarczyć Sądowi I instancji informacji na temat samego faktu otrzymywania przez Ubezpieczonego dodatkowych składników wynagrodzenia, nie koniecznie zaś na temat ich konkretnych wysokości. Informacji na temat ich wysokości miała z pewnością dostarczyć opinia biegłego. Fakt ten został udowodniony za pomocą zeznań tych świadków.

Wskazując na powyższe należy podnieść, iż w niniejszej sprawie istnieją dowody potwierdzające bez wątpliwości okoliczność wypłacania Ubezpieczonemu premii regulaminowej i dodatku stażowego w postaci zeznań wszystkich przesłuchanych w postępowaniu sądowym świadków, natomiast, dowodem na ustalenie wysokości tych składników wynagrodzenia jest opinia biegłego sądowego sporządzona w sprawie prowadzonej pod sygn. VII U 169/09.

Przy orzekaniu w niniejszej sprawie, Sąd Okręgowy powinien oprzeć się na zachowanych dokumentach pracowniczych oraz wiarygodnych zeznaniach świadków, a także opinii biegłego sądowego sporządzonej w sprawie prowadzonej pod sygn. VII U 169/09. Tym samym Sąd powinien dokonać szczegółowej, logicznej i rzeczowej oceny tych dowodów, a więc zgodnej z dyrektywami art. 233 § 1 k.p.c. Na marginesie jedynie Ubezpieczony wskazuje, iż prawo do premii regulaminowej wynika z postanowień regulaminu premiowania, który stanowi źródło prawa w rozumieniu art. 9 k.p., a przyznanie prawa do takiej premii najczęściej następuje w umowie o pracę. Dlatego też zdaniem Ubezpieczonego jeśli przesłuchani w sprawie świadkowie zeznali, że premię regulaminową otrzymywał, to jeśli z innych dowodów nie wynika, że został premii pozbawiony (a w niniejszej sprawie nie można dojść do takich wniosków) to należy wprowadzić wniosek, że premia regulaminowa była mu wypłacana.

Ponadto Ubezpieczony podnosi, że ze względu na obowiązujące wówczas przepisy dot. archiwizacji dokumentów, do 1978r. dokumenty płacowe były niszczone, jednakże z dokumentów datowanych na okres od 1979r. jasno wynika, iż wypłacano zarówno premie regulaminową jak i dodatek stażowy, Za uwzględnieniem do przeliczenia podstaw wymiaru emerytury zgodnie z wnioskiem Ubezpieczonego otrzymywali ;mii regulaminowej i dodatku stażowego przemawia również fakt, b Ubezpieczony nie powinien być dotknięty ujemnymi konsekwencjami niezachowania przez pracodawcę stosownej dokumentacji płacowej.

W kwestii zasad wypłacania dodatku stażowego, Ubezpieczony podaje, iż w ówczesnym czasie, wypłacano pracownikom premię regulaminową aby niejako podnieść pracownikowi wysokość wynagrodzenia, był to jedyny sposób gdyż wysokość wynagrodzenia podstawowego pracownika określona była w sposób „widelkowy" i aby pracownik mógł otrzymywać wyższe wynagrodzenie niż to przewidziane „widelkowo" wypłacano mu premię regulaminową. Zasady takie dotyczyły tylko pracowników, którzy zmieniali miejsca pracy na mocy porozumienia stron lub na mocy porozumień międzyzakładowych. Tak też było przypadku Ubezpieczonego, który właśnie ze względu na zmianę miejsca pracy na mocy porozumienia stron, zachowywał dodatki do wynagrodzenia m.in. właśnie dodatek stażowy.

Ze względu na charakter świadczenia jakim jest dodatek stażowy, tzn. jego zależność od ilości przepracowanych lat i brak uznaniowości w tym zakresie, należy wskazać, iż skoro zachowały się karty przebiegu zatrudnienia Ubezpieczonego w Spółdzielni (...) z lat 1979-1984r., a które wymieniają wypłatę dodatki stażowego, to tym bardziej

brak jest podstaw do twierdzeń, iż dodatek ten nie był wypłacany wcześniej. W zakresie wysokości wypłacanego dodatku stażowego wypowiedział się biegły sądowy z zakresu księgowości w opinii sporządzonej w sprawie sygn. VII U 169/09, a wyliczenia te zdaniem Ubezpieczonego mogą posłużyć dla ustalenia wysokości wypłacanego dodatku stażowego.

W świetle powyższego za uzasadnione należy uznać podstawy odwoławcze przytoczone w treści apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i na ich podstawie wywiódł trafne wnioski. Sąd Apelacyjny aprobuje stanowisko Sądu Okręgowego wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i ustalenia poczynione przez Sąd Okręgowy przyjmuje za swoje.

Kwestią sporną w niniejszej sprawie była możliwość przeliczenia ubezpieczonemu wysokości emerytury na podstawie art. 15 ust. 1 i 6 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych na podstawie nie tylko częściowo zachowanej dokumentacji płacowej (z innego okresu), ale także na podstawie zeznań świadków. Dodatkowo przy rozpoznaniu niniejszej sprawy należało mieć także na uwadze prawomocny wyrok Sąd Okręgowy w Szczecinie z dnia 26 stycznia 2011 r. wydany w sprawie VII U 167/09, w którym Sąd Okręgowy odniósł się do możliwości przeliczenia emerytury z uwzględnieniem dodatku stażowego i premii regulaminowych. Zgodnie z art. 365 i 366 k.p.c. organ rentowy, jak też Sąd rozstrzygając w niniejszej sprawie, był związany treścią powyższego wyroku. Zatem przeliczenie wysokości emerytury ubezpieczonego na podstawie powyżej wskazanego art. 15 ustawy było możliwe jedynie w przypadku wskazania przez wnioskodawcę nowych okoliczności lub dowodów, o których mowa w art. 114 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wskazujących na wysokość osiąganego przez wnioskodawcę wynagrodzenia.

Decyzja organu rentowego z dnia 3 stycznia 2012r., zaskarżona w niniejszej sprawie, dotyczyła odmowy przeliczenia ubezpieczonemu wysokości emerytury na podstawie zeznań świadków. Zatem organ rentowy, mając na uwadze nowe dowody zgłoszone przez ubezpieczonego w postaci zeznań świadków, wydał zaskarżoną w niniejszej sprawie decyzję na podstawie art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Sąd Okręgowy w Szczecinie, rozstrzygając w niniejszej sprawie, dopuścił dowód z zeznań zawnioskowanych przez ubezpieczonego świadków S. S., Z. P. i J. P. (2) i po przeanalizowaniu ich treści stwierdził, że na tej podstawie nie jest możliwe ustalenie wysokości wynagrodzenia ubezpieczonego osiąganego w czasie zatrudnienia w Spółdzielni Pracy (...).

Należy wskazać, że wprawdzie wysokość wynagrodzenia otrzymywanego przez ubezpieczonego mogła zostać ustalona na podstawie zeznań świadków lub przesłuchania wnioskodawcy w charakterze strony, jednakże nie było możliwe przeliczenie wysokości emerytury w oparciu o hipotetyczne lub uśrednione wysokości zarobków. Sąd Okręgowy, rozstrzygając o żądaniu wnioskodawcy, wziął pod uwagę materiał dowodowy zgromadzony w niniejszej sprawie, w tym twierdzenia wnioskodawcy odnośnie poszczególnych okresów zatrudnienia, czy wysokości osiąganych zarobków oraz dokumentację znajdującą się w aktach sprawy i zeznania świadków, a także akta sprawy VII U 167/09. Jednakże na podstawie nowego dowodu w niniejszej sprawie, jakim były zeznania świadków, nie można było ustalić konkretnej wysokości premii, dodatku stażowego i innych składników wynagrodzenia uzyskiwanego przez wnioskodawcę. Świadczenie potwierdzili, że w Spółdzielni (...) wypłacano premię regulaminową i uznaniową, dodatki za wysługę lat oraz dodatki za pełnione obowiązki. Ponadto świadkowie zgodnie wskazali, że premia regulaminowa była płacona „w widelkach do 25%”. Na podstawie zeznań świadków nie sposób ustalić konkretnej wysokości premii, czy dodatków wypłacanych ubezpieczonemu. Jak słusznie wskazał Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, z dokumentów zgromadzonych w sprawie wynikało, że wypłacana premia była premią regulaminową, wypłacaną zgodnie z regulaminem. Zatem mogły zaistnieć takie sytuacje, w których premia ta nie była wypłacana. Nadto świadkowie w swoich zeznaniach wskazali, że wysokość premii był uzależniona od terminowego wykonania pracy, dyscypliny i efektywności pracy. Zatem na podstawie nowych dowodów wskazanych przez wnioskodawcę nie

można było ustalić wysokości uzyskiwanego przez niego wynagrodzenia w wysokości wyższej niż ta, która została ustalona w sprawie VII U 167/09.

W tym miejscu należy podnieść, że nie jest możliwe przeliczenie wysokości emerytury w oparciu o jakąś hipotetyczną uśrednioną wielkość premii uzyskiwanej przez ubezpieczonego, wywiedzioną z wysokości premii wypłaconych innym pracownikom. Stosunek pracy ma zawsze charakter indywidualny, określone warunki zatrudnienia mają charakter niepowtarzalny, ponieważ zostały ustalone między pracodawcą i konkretnym pracownikiem. Uśrednione obliczenie wysokości wynagrodzenia - oparte na wynagrodzeniu otrzymanym przez innych pracowników - nie może oddać indywidualnych cech właściwych dla danego stosunku pracy. W przypadku wynagrodzenia zasadniczego lub innych obligatoryjnych składników wynagrodzenia, wynikających z obowiązujących przepisów, można przyjąć najniższe wynagrodzenie obowiązujące w czasie, którego dotyczy żądanie uwzględnienia tego okresu do przeliczenia podstawy emerytury. W przypadku jednak takiego składnika wynagrodzenia, jakim jest premia, konieczne jest istnienie dowodów potwierdzających bez wątpliwości fakt wypłacenia premii oraz jej wysokość. (tak Sąd Najwyższy Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w wyroku z dnia 4 lipca 2007 r., I UK 36/2007, LexPolonica nr 1784004, Gazeta Prawna 2007/251 str. 11). Sąd Apelacyjny w pełni aprobuje powyższe stanowisko Sądu Najwyższego.

Stąd też, zdaniem Sądu Apelacyjnego, słusznie Sąd Okręgowy uznał, że nowe dowody w niniejszej sprawie, jakimi były zeznania świadków, nie dawały podstawy do przeliczenia ubezpieczonemu wysokości emerytury.

Mając na uwadze powyższe orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 385 kpc.

SSA Urszula Iwanowska SSA Anna Polak SSA Romana Mrotek